

některým ustanovením jejím, celý a velice důkladný spis vědecký, byl si jistě vědom, že cena spisu jeho není právě jenom časová a na osudu osnovy závislá. A to plným právem. Neboť spis jeho je i obohacením literatury platného práva, poněvadž podává na četných místech, ať ve stručných poznámkách, ať v obsírnějších a místy velmi důkladných rozbořech výklad práva pozitivního, a je vůbec pln bystrých postřehů, podněcujících čtenáře k novému přemýšlení o té které otázce a nadhazujících nové důležité otázky, jež by mu byly zůstaly ukryty. Tyto vlastnosti zaručují spisu cenu trvalou, ať již stihne osnovu vládní aneb reformní návrhy ve spise činěné osud jakýkoli. Ale bylo by jistě nezaslouženou nevďěčností, kdyby zákonodární činitelé při sdělování budoucího zákona spisu tak důkladného snad ignorovali. I když nelze nám souhlasiti s některými návrhy spisovatelovými, zaslouží si spis plnou měrou, aby vývody a návrhy v něm činěné byly zákonodárnými sbory bedlivě uváženy a přezkoumány a mnohé z nich také uskutečněny. *Hora.*

Právo ústavní a správní.

Hilaire Belloc and Cecil Chesterton: The party system, London, 1911, str. 226.

Kniha tato, která vzbudila v Anglii značnou pozornost, obsahuje britkou kritiku politického života i vládní soustavy anglické. Předmět a účel její jest, jak hned v úvodu se praví, „posílit směr, který všude jest zjevný a dochází výrazu, směr vyložiti, jako směšný k pádu přivésti a vytlačit system, za kterého parlament, vládnoucí instituce této země, se stal nulou.“

Spisovatelé počínají svoje úvahy výkladem myšlenky representativní; dle nich v pravém systému representativním exekutiva jest zodpovědná zvolenému shromáždění a toto jest opět zodpovědno národu. Tomu tak v Anglii dnes není. Bývalá moc a váha parlamentu, jichž tento si dobyl během předešlých staletí, přešla na zvláštní výbor politický, kterýž nemá nijakého speciálního jména, — neboť působí tajně — kterýž však může býti asi nazván „the front benches“ (přední sedadla). Tento výbor není volen hlasováním, ani aklamací, ani všeobecným souhlasem. Jeho členové nevďečí své postavení ani vůli sněmovny, ani vůli národa. Výbor tento jest vybírán — hlavně z bohatých politiků a jich chráněnců — na základě čisté a neobmezené kooptace. Ve skutečnosti tvoří on jednotné těleso a jedná jako jeden muž. Obě (veliké) strany v Anglii mají svoje front benches, a obě tyto front benches přes zdánlivý odpor v programech (strany) tvoří vlastní skupinu vládnoucí, mají v podstatě veškeru moc v rukách.

V rukách této vládnoucí skupiny jest parlament vlastně jen pouhým nástrojem; tato také takřka výhradně nakládá veškerým časem sněmovním, jednotliví poslanci mají oproti ní ruce úplně svázané. Každá strana má své tajné fondy, jichž súčtováním se děje v naprosté tajnosti. Jimi nakládá

vládnoucí skupina ve straně; ona řídí a kontroluje volby, jmenuje kandidáty a dopomáhá jim k vítězství. Potřebných peněz nabývá strana prodejem vysokých důstojenství (hodností peera, barona, rytíře atd.), subskripcí členů a pod.

Takovýmto způsobem party system ovládá veškeren život veřejný a front benches mají otěže vlády v rukách. Jest možno tyto zlořády odčinit? Spisovatelé tvrdí, že ano, ovšem prostředky, které k tomu mají vésti, jsou udány příliš všeobecně: politická výchova lidu, spořádaný a neodvislý tisk, náležitý a bedlivější výběr kandidátů a pod. Nedojde-li však k žádoucím opravám, jest prý veta po parlamentu anglickém.

Kniha tato neobsahuje výklad party systemu, nýbrž jen jeho kritiku. Pro cizince by zajisté měla cenu mnohem větší, kdyby takovýto výklad byl připojen; tomu však tak není. Pouze kritika. K tomu dlužno připojit, že kritisují se mnohá zla, která však jsou nutnými, ba přirozenými stinnými stránkami demokratického života vůbec. Anglie ovšem příliš stěžovati si nemusí. Dnešní korupce a zbahnění veřejného života v Anglii, jak líčeny jsou spisovateli, jsou zajisté mnohem menší, než byly za parlamentu, „nezreformovaného“ (před r. 1832), zejména v 18. století. Také úpadek parlamentarismu, jehož spisovatelé tolik litují, jest spíše všeobecnou známkou doby, než nějakým zvláštním zlem specificky anglickým. Ostatně nejznamenitější učitelé veřejného práva anglického (Anson, Dicey) zcela nepokrytě mluví o přesunutí moci s parlamentu na voličstvo a důsledně pak na vládu. Spisovatelé uvádějí také konkrétní případy líčených zlořádů; příklady ty jsou ovšem pro cizince méně přístupny a méně srozumitelné.

Celkem mohu říci, že jsem z knihy této, ač nechci popíráti, že pro anglické čtenáře může býti knihou výbornou, nečerpal tolik poučení, na kolik jsem soudil dle titulu a dle reklamy.

Boh. Baxa.

Léon Duguit, professeur de droit à l'université de Bordeaux: *Traité de droit constitutionnel*, Tome I., II., Paris 1911. (str. 579 + 558).

Profesor university v Bordeaux, Léon Duguit, jest jedním z nejvýznamnějších a nejbystřejších odpůrců panující německé školy státovědecké a † zv. klasické školy francouzské (Esmeinovy). Jeho pojetí státu a veřejných institucí jest naprosto protichůdné pojetí obou výše uvedených škol. Základní teorie státu jakožto osobnosti, u těchto škol běžná, jest jemu „metafysickým pojetím a priori“, jest to „právnícká konstrukce spočívající na starých bezcenných pojmech scholastických, o podstatě a o přívlastku“. Tato theorie jest také nadvědecká (extrascientifique). Jest nutno tedy vytvořiti právníckou konstrukci státu; nutno ji však „zbaviti všeho metafysického haraburdí, které ji zatarasuje. Právnícká konstrukce nemá ceny, leč je-li syntésou reálních faktů, neb, chceme-li, právnícká formulka nemá ceny, leč vyjadřuje-li v abstraktní mluvě určitou sociální realitu, základ pravidla chování neb politické instituce. Právnícká konstrukce státu bude míti tedy jen tehdy cenu, je-li v abstraktních formulkách výrazem konkrétních realit“. Spisovatel konstruuje tedy svou vlastní teorii státu, naprosto ucelenou a odlišnou od běžných teorií státu.